

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

027.1

Szerző:

Cím: A „Széchényi-könyvtár”
nevezetessége

O.SZ.K.

Idő: „1927”

Forrás:

Budapesti Hírlap

Személy

Bp

1927. 2. 13.

H

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

A „Széchényi-könyvtár” nevezetességei.

A Magyar Nemzeti Muzem igazi alap-
kövét 1802 november 25-én Széchényi Fe-
renc gróf, magyar királyi tőkamarasmes-
ter tette le. Ez az alapkö az ő »magyar
érdeku« könyvtára, s ezzel kapcsolatos
éremgyűtése volt, amelyet — mint
alapítólevelében maga írja —: »... sok év
leforgása alatt sok figyelemmel és gond-
dal, és nevezetes költséggel gyűjtöttem
drága hazámnak, amely ezeknek megszer-
zésére módot és alkalmat nyújtott, örök
tulajdonul felajánlom«.

Már maga ez az alapkönyvtár is, —
amelyben mintegy 15.000 nyomtatott
könyv, 2000 kézirat, sok eredeti oklevél
és gazdag térképgyűjtemény volt — sok
ritkaságot foglalt magában. Annál örven-
detesebb, hogy ezuttal a nemes példa is
»ragadós«-nak bizonyult, s a »Széchényi
Országos Könyvtár« életének már első
éveiben is sok, rendkívül értékes ado-
mánnyal gyarapodott.

Valóban érdemes a fölemlítésre, hogy
az első adományozó, aki 1803-ban 48
magyar könyvből álló kis könyvtárat föl-
ajánlotta, Kündi Mátyás pesti szücsmester
volt.

A Széchényi könyvtár bármily rövidre
fogott történetéből sem maradhat ki va-
dasi Jankovich Miklós világhírű könyv-
kézirat-, oklevél- és régiségárának
1832-ben történt megvétele. A könyvek
és kéziratok száma 30.000 körül járt,
az okleveleké több ezerre rugott. Hogy
milyen értékekkel gyarapodott a könyvtár
ennek a 125.000 ezüstforinton megvett
gyűjteménynek révén, kitünhetik abból,
hogy ezzel kapta a legelső két Korvin-
kódexét, valamint történelmi értékű kéz-
iratainak és okleveleinek legtöbbit.

Mondhatni, ez volt a könyvtár második
megalapítása.

Hatalmas gyarapodást jelentett Horvát
István 30.000 kötetnél többre menő
könyvtárának megszerzése is. Fejérvataky
László, a »Széchényi könyvtár« historikusa
korszakot jelentőnek mondja az 1898.
évet is, mert ekkor lépett életbe a nyom-
dai köteles példányok beküldését elren-
delő törvénycikk.

S mindezeknek a gyarapításoknak ko-
ronája Apponyi Sándor gróf szinte meg-
becsülhetetlen értékű, mintegy 4000,
rendkívül válogatott kötetből álló könyv-
tára, melyet a nemes gróf 1924-ben,
halála előtt alig egy esztendővel ajándé-
kozott a Nemzeti Muzemnek.

Ha pedig némi izelítőül megjegyez-
zük, hogy a nyomtatványi osztály állo-
mányának darabszáma az 500.000-et leg-
alább is nagyon megközelíti, s hogy 1200
kötet ősnymtatványt, vagyis a XV. szá-
zad folyamán nyomtatott könyvet is lát-
hatunk itt, kitűnik, milyen nehézségekbe
ütközik ennek a hatalmas anyagi és szel-
lemi kincsnek rövid bemutatása. Eddig
pedig a szintén nagy és rendkívül érdekes
kézirattárt és hírlaptárt még jóformán
nem is említettem.

Általában természetesen nem igen állit-
hatjuk, hogy bármily ritka és értékes
legyen is egy-egy könyv, mint látványos-
ság is vonzó lehet. De viszont alig von-
ható kétségbe, hogy a Magyar Nemzeti
Muzem Széchényi Országos Könyvtára,
az egymásba nyíló termék végtelennék
látszó sorával, s minden talpalatnyi hely-
nek könyvekkel roskadást megvakart
szekrényeivel és könyvespolcaival mégis
csak tiszteletet parancsolóan érdekes. Ezt
a könyvtárat minden magyar embernek
meg kell néznie. Nem kételkedhetünk

benne, hogy ennek a könyvrengetegnek
megtekintése minden látogatójában öntu-
datos tartalommal tölti meg az immár
szinte szürke, lendületnélküli közhellyé
avuló szálló igét, a »magyar kultur-
fölny«-t.

A kódexek világa.

S ha már benyitottunk a könyvtárba,
hogyan is állhatnók meg, hogy meg ne
nézzük a muzeumi könyvtár legnagyobb
kincsét, a Pray-kódexet. Ez a XIII. szá-
zad legelején, bencés kéztől írott mise-
könyv tartalmazza ugyanis legrégebb,
összefüggő nyelvemlékünket, a Halotti
Beszéd-et. S lehetetlen megilletődés nél-
kül szemlélnünk a »Nyulak szigete« jám-
bor és fáradhatatlan dömés apácájának,
Ráskai Leának Szent Margit legendáját
megörökítő, 1510-ből származó kézírását.
Az 1527-ből való Erdy-kódex viszont a
legerjedelmesebb régi magyar kéziratok
egyike, amely nyelvi szempontból is
rendkívül nagybecsű.

Eredeti históriás énekeink közül az az
ismeretlen szerzőtől származó a legrégebb,
amely Mátyás királynak 1476-ban Sza-
bácnál vívott diadalmas harcát örökíti
meg.

Történelmi tárgyú kódexeink azonban
jóval régiebbek is vannak. Nagyon érde-
mes a megtekintésre például Paulus
Diaconus: *Historia Longobardorum* című
s a XII. századból való munkája. E nagy-
fontosságú történelmi kutfőt magában
foglaló hártakézirat nemcsak régiségénél
fogva értékes, hanem könnyedén színe-
zett tollrajzu kezdőbetűinél fogva is ér-
dekes. A sok magyar tárgyú kódex kö-
zül most csak a *Dubnici krónika* néven
ismertet említem, amelyet 1479—80-ban
hihetőleg Váradon írtak s Magyarország
történetét tárgyalja.

S vajjon kit ne érdekelne a magyar
nyelven írott legrégebb, immár félezed
éves könyv? Annál is inkább, mert ez
az eredetileg 1380-ban megirt munkának
1430-ból származó másolata csak a Jókai-
centennárium alkalmából került Bécsből

a Széchényi könyvtárba. S ugyanekkor
csereítte föl eddigi Ehrenfeld-kódex nevét
a Jókai-kódex névvel.

S a kódexek patinás világában bo-
lyongva, vajjon ellenállhatunk-e annak a
szívünköl fölbugzó vágyunknak, hogy
végre szemtől-szembe kerülhessünk világ-
híres Korvin-kódexeinkkel, amelyekért az
egész világ irigyl bennünket s amelyek
egy-két példánya minden nagy nemzet
könyvtárának legféltettebb kincsé!

Igazságos Mátyás legendás alakjának
halhatatlan szelleme lengi körül ezeket
a bámulatos izléssel és művészettel, leg-
többnyire finom hártýára kézzel írott
könyveket. Első pillanatra csakugyan nem
tudjuk, hogy mit csodáljunk inkább: a
kézírás bámulatos tökéletességét, a cim-
lapok, kezdőbetűk, keretek rajzának utól-
érhetetlenül finom, művészi kivitelét, vagy
pedig a gazdag aranyozásu, remekbe ké-
szült bársony-, illetőleg vörös maroquin-
kötést?

Leginkább azonban az tölthet el ben-
nünket jogos büszkeséggel, hogy nemzeti

királyunk a könyv hatalmát már akkor
is elismerte és hirdette, amikor minden
hatalom — az övé is, sőt jórészt még az
egyháé is — a fegyverek erején alapult.
S büszkéek lehetünk rá, hogy Mátyás ki-
rálynak külön másolói, betűfestői és
könyvkötői voltak Budán; könyvvásárlói-
val pedig Olaszországban még a pápák
és leggazdagabb fejedelmek se versenyez-
hettek.

S ezzel egyuttal a világhírű budai »*Korvina*« könyvtár keletkezésének történetét is megvilágítottuk. Annál szomorubb, hogy a benne fölhalmozott ragyogó kincsek ebek harmincadjára jutottak. A nagy király halála után a könyvtárt előbb kapzsi gyűjtők dézsmálták meg, majd pedig a hóditó török dulta föl. Ami Buda visszafoglalásakor el nem égett, az részben Konstantinápolyba, részben pedig — katonai kalandorok révén — Európa nyugati metropólisaiba került. Így történhetett, hogy Magyarországon irmagul is alig maradt valami a nagy király világhíres könyvtárából.

Hogy a szélrózsa minden irányában szétszóródott *korvináknak* milyen kalandos lett a sorsuk, legjobban a legujabban hazakerült két gyönyörű példánv története igazolhatja. Amint ugyanis lapunk folyó évi január 9-iki számában *Klebelsberg* Kunó gróf tollából folyt cikkből is ismeretes, *Mussolini* kezdeményezésére az olasz nemzet visszaajándékozta azt a két remek kötetet, amelyet mi 1919-ben — mint *Attavanti* és *del Cherico* olasz művészek munkáit — önként átengedtünk Olaszországnak.

De még most sem éri el az 50-et a hazánkba visszakerült *Korvin-kódexek* száma, holott Európa nagy könyvtáraiban ennél jóval nagyobb számú hiteles példányt őriznek. »Mily gyönyörű lenne, — végzi cikkét *Klebelsberg* gróf — ha Európa többi nemzete is követné *Mussolini* példáját és odaajándékoznák a magyar nemzetnek azt, ami, ha nem is jogi alapon, de a nagy könyvtárgyűjtő magyar király erkölcsi jogcímén a mi szellemi tulajdonunk.«